

21.5.2021

Wolt Enterprises Oy:n selvitys Etelä-Suomen Aluehallintovirastolle

1. Asian tausta ja kysymyksenasettelu

Etelä-Suomen Aluehallintovirasto on kehottanut 19.11.2020 Wolt Enterprises Oy:tä (myöhemmin Wolt) pitämään työaikalain (872/2019) mukaista kirjanpitoa Woltin lähettikumppanien osalta. Aluehallintovirasto on varannut Woltille mahdollisuuden antaa näkemyksensä asiassa 21.5.2021 mennessä.

Koska työaikalain yleinen soveltamisen edellytys on työn tekeminen työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 1 §:n mukaisesti työsuhteessa, asiassa on ensisijaisesti kysymys siitä, ovatko lähettikumppanit työsuhteessa Woltiin.

Woltin näkemyksen mukaan lähettikumppanit eivät ole työsuhteessa Woltiin, vaan lähettikumppanit toimivat yrittäjinä, minkä vuoksi työaikalaki ei sovellu lähettikumppaneihin.

Alla kappaleessa 2 on havainnollistava taulukkomuotoinen yhteenveto Woltin ja lähettikumppanien välisestä sopimussuhteesta aineellisiin ja muodollisiin tunnusmerkkeihin jaettuna. Kappaleessa 3 käsitellään kysymyksenasettelua Woltin näkökulmasta ja kuvataan Woltin alustan toimintaa tiivistetysti. Työsuhteen tunnusmerkistöjä käsitellään yksilöidysti kappaleessa 4. Kappaleessa 5 tehdään työsuhteen tunnusmerkistön kokonaisarvio sisältäen myös sopimussuhteen arvioinnin yritystoiminnan tunnusmerkeistä käsin. Kappaleessa 6 on otettu kantaa työaikalain soveltamiseen.

2. Aineelliset ja muodolliset tunnusmerkit – yhteenvetotaulukko

Kysymys siitä, ovatko lähetit työsuhteessa Woltiin kiteytyy kokonaisarviointiin siitä, täytyvätkö työssä enemmän yrittäjäsuhteeseen vai työsuhteeseen viittaavat muodolliset ja aineelliset tunnusmerkit (ks. kokonaisarviointista tarkemmin kappale 5). Alla olevat kaksi taulukkoa jakaantuvat vakiintuneesti oikeuskirjallisuudessa määriteltyihin soveltuviin aineellisiin ja muodollisiin tunnusmerkkeihin (vasen sarake), ja ne kuvaavat käsillä olevaa kysymystä havainnollisesti ylätasolla tiivistäen (ks. tunnusmerkeistä esim. Tiitinen – Kröger, Työsopimuslaki 2012 s. 30–31; Äimälä – Kärkkäinen, Työsopimuslaki 2017, s. 43–44).

2.1 Taulukko 1: Aineelliset tunnusmerkit Woltin ja lähettien välisessä suhteessa

Aineellinen tunnusmerkki	Viittaa enemmän yrittäjään	Sisältää piirteitä molemmista	Viittaa enemmän työsuhteeseen
Työn suorittamisen konkreettinen tapa			
Työn suorittaja saa itse määrätä työaikansa	Lähetti kirjautuu Woltin alustalle ja pois alustalta, kun haluaa. Lähetti pitää vapaata ja taukoja, kun haluaa. Lähetillä ei ole vähimmäis- eikä enimmäistyöaikaa. Lähetillä ei ole työntekovelvoitetta. Woltilla ei ole keinoja tai oikeutta määrätä, milloin lähetti tekee kuljetuksia.		
Työn suorittaja hankkii itse tarvittavat laitteet, työvälineet ja työssä tarvittavat materiaalit	Lähetti tekee kuljetukset omilla välineillään, kuten vapaasti valitsemallaan autolla, moottoripyörällä, skootterilla tai polkupyörällä. Lähetti käyttää omaa älypuhelintaan.	Wolt tarjoaa lähettelle panttia vastaan mahdollisuuden käyttää hygieniavaatimukset täyttävää lämpölaukkuja. Lähetti voi käyttää muutakin vaatimukset täyttävää lämpölaukkuja. Woltin logoilla varustetun vaatetuksen käyttäminen panttia vastaan on vapaaehtoista.	
Työn suorittajalla on oikeus sijaisen käyttöön	Lähetillä on oikeus käyttää yhtä tai useampaa sijaista vapaasti viikosta ja kuukaudesta toiseen.	Sijaisen käyttämiseen liittyvä prosessi käydään Woltin kanssa kerran etukäteen läpi mm. lakisääteisten	

		velvoitteiden täyttämiseksi.	
Työn suorittamistapa voi poiketa muiden työnantajan palveluksessa olevien työn suorittajien tavoista	Lähetin työ poikkeaa täysin Woltin työsuhteisten työntekijöiden työstä. Woltin työsuhteiset työntekijät kehittävät käytössä olevaa alustaa ja tarjoavat sitä käyttäville ravintoloille/kauppiaille, loppuasiakkaille ja läheteille tukipalvelua alustan käyttöön liittyen. Woltilla ei ole työsuhteisia lähettejä.		
Palkkio			
Korvaus maksetaan työn tuloksen mukaan esimerkiksi kappalekorvauksena tai laskutuksen mukaan	Lähetti laskuttaa palkkionsa Woltilta, joka on lähetin asiakas. Suoriteperusteinen palkkio muodostuu erikseen kustakin toimeksiannosta ja siinä huomioidaan esimerkiksi kuljetuksen pituus.		
Kuluja ei erikseen korvata	Lähetin kuluja ei korvata erikseen.		
Korvauksessa otetaan huomioon yrittäjän kulut ja esimerkiksi eläkevakuutusmaksut	Lähetin suoriteperusteisista palkkioista muodostuva toteutunut tuntikohtainen palkkiotaso on alkuvuonna 2021 ollut runsaat 15 e/h sisältäen		

	<p>kaiken ajan, jonka lähetti on ollut kirjautuneena alustalle. Varsinaisen kuljettamisen ajalta palkkiotaso on ollut runsaat 21 e/h. Summiin lisätään ALV. Kun tasoja verrataan esim. Medialiiton jakelua koskevan TES:in 9,2 e/h palkkaan havaitaan, että laskentatavasta riippuen lähettien n. 60–130 % korkeammassa palkkiotasossa on huomioituna yrittäjätoiminnan kulut ja velvoitteet.</p>		
<p>Työn suorittaja kantaa liiketoiminnallisen riskin toiminnasta</p>	<p>Lähetillä ei ole taattua laskutusta, vaan hän kantaa riskin palkkionsa suuruudesta, joka määräytyy sen perusteella, mitä toimeksiantoja lähetti päättää tehdä, milloin ja kuinka paljon. Lähetti kantaa riskin siitä, tuleeko toimeksiantoja ylipäänsä tarjolle, kun lähetti on kirjautuneena alustalle. Lähetti kantaa riskin myös työvälineidensä, kuten ajoneuvonsa, kustannuksista.</p>		
<p>Toimeksiantojen määrä</p>			

<p>Työn suorittajan toimintaa muiden toimeksiantajien lukuun ei ole rajoitettu</p>	<p>Lähetä voi tehdä vapaasti töitä muille yrityksille. Lähetä voi markkinoida palveluitaan vapaasti muille asiakkaille, kuten Woltin kilpailijoille, ja voi olla samaan aikaan kirjautuneena Woltin kilpailijan alustalle.</p>		
<p>Useita toimeksiantajia</p>	<p>Lähetillä on täysi vapaus toimia useiden eri toimeksiantajien kanssa (sekä yrittäjänä että työntekijänä).</p>	<p>Vapauden käyttäminen riippuu lähetistä itsestään. On mahdollista, että lähetillä ei ole muita toimeksiantajia Woltin lisäksi, mikä ei kuulu Woltin vaikutusmahdollisuuksien piiriin.</p>	
<p>Työn teettäjän ohjausoikeus</p>			
<p>Työn suorittajalla oikeus itse päättää työn suoritustavasta ja organisoinnista</p>	<p>Lähetä päättää itsenäisesti työn suoritustavasta ja organisoinnista. Lähetä päättää itse, missä päin kaupunkia hän kirjautuu toimittamaan kuljetuksia. Lähetä valitsee, milloin kirjautuu alustalle. Hän päättää, mitä reittiä ja millä välineellä kuljettaa ja yhdisteleekö useita toimeksiantajia vai tekeekö kuljetuksen kerrallaan. Lähetä voi vapaasti hyväksyä tai hylätä sovelluksen tarjoamia</p>		

	toimeksiantoja. Lähettelle ei anneta, eikä lähetin tarvitse noudattaa, ohjeistuksia työn tekemisen tavasta.		
Työn teettäjällä ei oikeutta kiinteään ohjaukseen	Woltilla ei ole oikeutta antaa, eikä läheteillä velvollisuutta ottaa vastaan, ohjausta Woltilta. Lähetti voi hyväksyä ja hylätä hänelle tarjottuja toimeksiantoja vapaasti, eikä tällä ole lähetin kannalta kielteisiä seurauksia. Wolt ei luokittele lähettejä keskenään, eikä lähetin aiempaa suoriutumista huomioida esimerkiksi toimeksiantoja läheteille tarjottaessa.		
<u>Aineelliset tunnusmerkit yhteensä</u>	<u>12</u>	<u>3</u>	<u>0</u>

2.2 Taulukko 2: Muodolliset tunnusmerkit Woltin ja lähettien välisessä suhteessa

Muodollinen tunnusmerkki	Viittaa enemmän yrittäjään	Sisältää piirteitä molemmista	Viittaa enemmän työsuhteeseen
Yhtiömuoto	Lähetit tekevät kuljetuksia yrittäjinä (a) oman yrityksen kautta (tavanomaisesti kirjanpitäjää apuna käyttäen) tai (b) yrittäjinä laskutuspalvelun kautta.		

	Mahdollisuus työkorvausverokortin käyttämiseen on poistunut 1.1.2021 lukien.		
Vakuutukset	Lähetti huolehtii itse yrittäjän eläkevakuutuksestaan ja liikennevakuutuksestaan sekä mahdollisista sairaus- ja muista vakuutuksistaan.	Wolt tarjoaa lähettile ilmaiseksi vapaaehtoisen tapaturmavakuutuksen. Lähetin ei tarvitse ottaa vakuutusta, eikä siinä ole esim. ansiosidonnaisia työsuhdemaisia elementtejä. Toimeksiantajan toimeksisaajilleen ottama vakuutus ei tarkoita, että kyseessä olisi työsuhde. Esimerkiksi rakennusalalla toimii yrityksiä, jotka ovat vakuuttaneet alihankkijansa tapaturmien varalta.	
Sopimusmuoto	Woltin ja lähedin välinen sopimus on palvelusopimus, jossa sovitaan kummankin yrittäjän/yrityksen vastuista ja velvoitteista.		
Aiempi verotuskäytäntö	Vuonna 2017 tehdyssä verotarkastuksessa ei kyseenalaistettu lähettien yrittäjäasemaa. Verohallinto on myös vuonna 2021 vahvistanut aiemman tulkintansa lähettikumppanien yrittäjäasemasta olevan edelleen voimassa. Myös		

	verohallinnon ohjeiden perusteella Wolt-lähetin työ on yrittäjätyötä.		
Aiempi viranomaiskäytäntö	AVI vuonna 2016 ja työttömyysturvan muutoksenhakulautakunta vuonna 2017 ovat katsooneet, että lähetit toimivat yrittäjinä, samoin vuonna 2021 sekä Ulosottolaitos että Maahanmuuttovirasto.	Työneuvosto päätyi toistaiseksi ainoana viranomaisena, äänestyksen (6–3) lopputuloksena työsuhteen kannalle.	
<u>Muodolliset tunnusmerkit yhteensä</u>	<u>5</u>	<u>2</u>	<u>0</u>

3. Lähettikumpanit toimivat itsenäisinä yrittäjinä

3.1 Lähettikumpanit eivät ole työsuhteessa

Woltin lähettikumpanit eivät tee työtä työsuhteessa. Woltin lähettikumpanit ovat sen sijaan vakiintuneesti vuodesta 2015 lähtien toimineet itsenäisinä yrittäjinä heidän kanssaan sovittujen palvelusopimusten mukaisesti (ks. Liite 1). Myös asiaa tarkastelleet viranomaiset, kuten aluehallintovirasto aiemmassa tarkastuksessaan vuonna 2016, verohallinto verotarkastuksessaan 2017, työttömyysturvan muutoksenhakulautakunta ratkaisussaan 2017, kuten myös Maahanmuuttovirasto ja Ulosottolaitos Woltille edelleen vuonna 2021 esittämissään kannanotoissa, ovat säännönmukaisesti olleet tällä kannalla (ks. Liitteet 2–5). Verohallinto on toukokuussa 2021 vahvistanut aiemman tulkintansa lähettikumpanien yrittäjäasemasta olevan edelleen voimassa.

Työneuvosto on aluehallintoviraston pyynnöstä antanut 5.10.2020 suositusluonteisen lausunnon (TN 1481-20) koskien Woltin lähettikumpanien oikeudellista asemaa. Työneuvoston enemmistö päätyi äänestysratkaisussa (6–3) muun muassa aluehallintoviraston ja verohallinnon aiemmasta kannasta poikkeavaan tulkintaan ja totesi, että luonnollisina henkilöinä toimivat lähetit ovat työsuhteessa Woltiin.

Työneuvoston lausunto on oikeudellisesti sitomaton, suositusluonteinen kannanotto. Lausunnon merkitystä arvioitaessa on otettava huomioon, että lausunto on syntynyt äänestyksen tuloksena. Lausunnon tulkintavaikutusta heikentää myös se, ettei se ole oikeudellisesti kestäväällä tavalla perusteltu. Työneuvoston lausunnossa tekemä tulkinta, ettei työsuhteen tunnusmerkistön kokonaisarviointia Woltin tapauksessa tarvitsisi tehdä lainkaan, on ristiriidassa työneuvoston aiemman ratkaisukäytännön kanssa (ks. oikeudelliset asiantuntijalausunnot, Liite 6 ja 7). Työneuvoston lausunnossa ei ole

myöskään asianmukaisesti ja riittävällä tavalla huomioitu nimenomaan Woltin toimintaan ja alustaan liittyviä tosiseikkoja, vaan lausunnon perusteluista syntyy vaikutelma, että erilaiset alustatalouden toimijat on pyritty lokeroimaan keinotekoisella tavalla yhteen siitä huolimatta, että eri toimijat ovat järjestäneet liiketoimintansa ratkaisevilta osin eri tavalla (ks. toista alustatalouden toimijaa koskeva, samanaikaisesti annettu lausunto TN 1482-21).

Woltin lähettimallissa on lisäksi työneuvostokäsittelyn jälkeen tapahtunut seuraavia muutoksia, jotka osaltaan vahvistavat sitä, ettei kysymys ole työsuhteisesta toiminnasta:

- Sijaisen käyttämiseen liittyvää prosessia on päivitetty ja selkeytetty keväällä 2021 (ks. kappale 4.4).
- Ennalta varattavissa olevia kuljetustunteja koskevasta järjestelmästä on luovuttu kokonaan tarpeettomana 1.3.2021 lukien (ks. kappale 4.5.3).
- Mahdollisuus tehdä toimeksiantoja työkorvausverokortilla on poistunut 1.1.2021 lukien (ks. kappale 2, taulukko 2 ja Liite 8).

3.2 Woltin alustan toiminnan kuvaus

Woltin toimintaa ja sopimussuhteiden oikeudellista luonnetta arvioitaessa on keskeistä ymmärtää Woltin liiketoiminta ja rooli myyntiä välittävän digitaalisen alustan kehittäjänä ja ylläpitäjänä.

Woltin kehittämä digitaalinen alusta yhdistää tuotteitaan tarjoavat ravintolat/kaupat, kuljetuspalvelua tarjoavat lähetit ja tuotteita ostavat loppuasiakkaat. Woltin ydinliiketoiminta on myyntiä välittävän digitaalisen alustan ja siihen liittyvien tietoteknisten sovellusten luominen, kehittäminen ja ylläpito sekä tukipalveluiden tarjoaminen alustan käyttäjille – ravintoloille/kauppiaille, loppuasiakkaille ja läheteille. Loppuasiakas voi ostaa ravintolaruoka-annoksen tai muun tuotteen alustan kautta myös ostamatta kuljetuspalvelua.

Woltin liikevaihto koostuu loppuasiakkaiden maksamista kuljetusmaksuista ja ravintoloiden ja kauppioiden Woltille maksamista komissioista. Kuljetuksia hoitavat lähetit ovat Woltin alihankkijoita, ja lähettien asiakas on Wolt. Tilauksen tehnyt loppuasiakas on puolestaan Woltin asiakas. Wolt maksaa läheteille palkkiona summan, joka ei perustu suoraan esimerkiksi loppuasiakkaan maksamaan kuljetusmaksuun, vaan Woltin läheteille maksama palkkio on loppuasiakkaan maksamaa kuljetusmaksua suurempi. Wolt kattaa erotuksen ravintoloilta/kauppiailta laskuttamistaan komissioista, joiden kokonaissummasta runsas puolet kuuluu lähettien palkkioihin. Lopulla liikevaihdollaan Wolt kattaa oman toimintansa kulut.

Jotta Wolt voi keskittyä ydinliiketoimintaansa eli myyntiä välittävän digitaalisen alustan kehittämiseen, ylläpitoon ja tukipalveluiden tarjoamiseen, se on valinnut mallin, jossa alustan käyttäjät – niin ravintolat, kauppiat kuin lähetitkään – eivät ole työsuhteessa Woltiin, vaan toimivat Woltin tarjoamalla alustalla palvelusopimusten perusteella ja ovat kaikki suhteessa alustantarjoajaan eli Woltiin vastaavan kaltaisessa sopimuskumppanin asemassa.

Wolt työllistää ydinliiketoimintaansa liittyen pelkästään Helsingin pääkonttorillaan yli 600 työntekijää, joiden tehtävänä on sekä ohjelmistokehitys että Woltin tarjoamien ohjelmistopalveluiden toiminnan tukeminen. Helsingin toimiston päätehtävänä on toimia tuotekehityksessä ja tukea järjestelmän toimintaa lähes 200 kaupungissa ja 23 toimintamaassa. Tehtävänä on lisäksi tukea Woltin tarjoamien ohjelmistopalveluiden toimintaa, kehittää niiden helppokäyttöisyyttä ja tarjota alustaa Suomessa käyttäville ravintoloille/kauppiaille, loppuasiakkaille ja läheteille tukipalvelua, josta kukin alustaa käyttävä taho saa apua mahdollisiin ongelmatilanteisiin tai kysymyksiin. Woltin ydinliiketoimintaa palvelevien, työsuhteisten henkilöiden työ eroaa olennaisesti työstä, jota kauppiaat, ravintolat ja lähettikumppanit tekevät Woltin ylläpitämän alustan kautta myydessään, valmistaessaan tai toimittaessaan loppuasiakkaiden tilaamia tuotteita.

Woltin toimintaa ja sopimussuhteiden oikeudellista luonnetta arvioitaessa on erityisen tärkeä ymmärtää, että alustataloudessa, kuten muussakin liiketoiminnassa, kukin alustatalouden toimija on valinnut ja kehittänyt oman tapansa järjestää liiketoimintansa. Eri alustatalouden toimijoiden välille voidaan tehdä suoria rinnastuksia yhtä vähän kuin voidaan olettaa kaikkien tehtaiden toimivan samalla tavalla. Palvelujen tarjoaminen digitaalisen alustan avulla ei siten tarkoita, että palvelujen toteutus olisi identtinen eri palveluntarjoajien välillä. Yksittäisten alustatalouden toimijoiden välillä voi olla merkittäviäkin eroja esimerkiksi siinä, kuinka toiminta on käytännössä järjestetty ja mikä on esimerkiksi lähettien vapauden laajuus (vrt. toisen saman alan alustatalouden toimijaa koskeva tapaus TN 1482-20 ja ao. toimijan toimintamallin kuvaus videon kohdassa 2:05 min. <https://vimeo.com/200955808>). Lisäksi arvioitaessa työsuhteen tunnusmerkistön täyttymistä lähettien osalta on myös otettava huomioon kulloistenkin sopijapuolten tarkoitus ja myös se, että lähetit tekevät työtä keskenään hyvin erilaisissa yksilöllisissä olosuhteissa ja eri tavoin (ks. Liitteet 9–14).

4. Työsuhteen tunnusmerkit

Työsopimuslain 1 luvun 1 §:n mukaan työsuhteen tunnusmerkit ovat:

1. sopimusoikeudellinen suhde työn suorittajan ja työn tilaajan välillä
2. työn tekeminen toisen lukuun/hyväksi
3. työn tekeminen vastiketta vastaan
4. työn suorittajan velvollisuus suorittaa työ henkilökohtaisesti ja
5. työn tekeminen johdon ja valvonnan alaisena (ns. direktio-oikeus).

Alla on analysoitu yksilöidysti Woltin lähettikumppaneiden toimintaa suhteessa kuhunkin yksittäiseen työsuhteen tunnusmerkkiin.

Koska työopimuslaissa asetetut työsuhteen tunnusmerkit voivat täytyä myös yrittäjätyössä, ja erityisesti pienyrittäjien kohdalla ne usein myös täyttyvät, on oikeuskäytännössä vahvistettu, että osapuolten välistä suhdetta on viime kädessä arvioitava kokonaisuutena myös yrittäjätunnusmerkit huomioiden (ks. esim. KKO 2009:65; THO 872/4.4.2005; TN 1413-06). Siten työsuhteen tunnusmerkkien arvioinnin lisäksi on tarkasteltava, tuleeko työn tekemisen tosiasiallisista olosuhteista esille

sellaisia työnsuorittajan asemaan liittyviä sosiaalisia ja taloudellisia tekijöitä, jotka ohjaisivat arviointia yrittäjyyden suuntaan. Tästä syystä yksittäisten tunnusmerkkien käsittelyn jälkeen kappaleessa 5 arvioidaan työsuhteen tunnusmerkistöjä kokonaisuutena sisältäen myös yrittäjyyden tunnusmerkkien arvioinnin.

4.1 Sopimusoikeudellinen suhde työn suorittajan ja työn tilaajan välillä

Woltin ja sen lähettikumppanien välillä on voimassa kirjallinen palvelusopimus (Liite 1), joka koskee tuotteiden kuljetuspalveluita. On selvää, että sopimuselementti täyttyy Woltin ja lähettikumppanien välisessä suhteessa.

Sopimuselementti ei kuitenkaan itsessään ole määrittävä kriteeri työsuhteen ja yrittäjyyden välisessä rajanvedossa, sillä työn ja palveluiden tarjoaminen myös yritystoiminnassa perustuu suorasti tai epäsuorasti sopimussuhteeseen. Koska yksittäinen henkilö voi tehdä työtä tai tuottaa palveluita myös yrittäjänä, pelkällä sopimustunnusmerkillä on vain rajallinen merkitys arvioitaessa työsuhteen olemassaoloa. Lähinnä sopimustunnusmerkin täytyminen rajaa pois sopimukseen perustumattoman naapuriavun tai talkootyön mahdollisuuden. Vaikka sopimussuhde itsessään sinänsä mahdollistaa työsuhteen olemassaolon, se ei poissulje sopimussuhteen yrittäjätatusta.

Työsopimuslain mukaan sopimustunnusmerkin täytyminen edellyttää, että työntekijä tekee työtä sopimuksen perusteella. Arvioitaessa Woltin ja lähettikumppanien välistä sopimusta ja sen oikeudellista luonnetta on olennaista havaita, että Woltin ja lähettikumppanien välinen palvelusopimus ei ylipäänsä edellytä lähetettä tekemään työtä. Läheteteillä ei ole työntekovelvoitetta suhteessa Wolttiin. Sekä alustalle kirjautuminen että kuljetusten vastaanottaminen on läheteteille täysin vapaaehtoista ja tapahtuu aina lähettien aloitteesta (toisin kuin esimerkiksi työsuhteisiksi katsottujen taksikuljettajan työskentely tapauksessa TN 1428-08). Woltin kanssa palvelusopimuksen tehneissä lähettikumppaneissa on esimerkiksi keväällä 2021 ollut yli 1.000 lähetettä, jotka ovat solmineet palvelusopimuksen, mutta eivät ole suorittaneet ainuttakaan kuljetustehtävää Woltin alustalla (ks. Liite 15).

Woltin ja lähettien välisen oikeudellisen suhteen ymmärtämisen kannalta on myös olennaista huomioida, että jokainen lähetelle tarjottu kuljetustehtävä on oma itsenäinen yrittäjälle tarjottu kuljetustoimeksiantonsa, jonka yrittäjä voi hyväksyä tai hylätä, ja josta maksetaan yrittäjälle erillinen korvaus (kuten TN 1444-11 liittyen freelancer-kääntäjiin, joita ei katsottu työntekijöiksi). Toisin sanoen edes ollessaan kirjautuneena alustalle valmiina vastaanottamaan toimeksiantoja läheteteillä ei tällöinkään ole velvollisuutta ottaa vastaan ainuttakaan kuljetustoimeksiantoa.

Pelkän sopimustunnusmerkin ja sopimusasiakirjan olemassaolon lisäksi oikeudellisessa arvioissa on kiinnitettävä huomiota myös itse sopimukseen, eli siihen, mistä osapuolet ovat sopineet sekä osapuolten tarkoitukseen. Näitä käsitellään kappaleessa 5.1.1.

4.2 Työn tekeminen toisen lukuun/hyväksi

Työsuhteessa työtä tehdään työnantajan lukuun, mikä tarkoittaa, että työnantaja saa työstä koituvan hyödyn. On selvää, että lähettikumppanin tekemä työ hyödyttää Woltia – kuten myös lähetettä itseään. Samoin lähettikumppanien työ hyödyttää Woltin alustaa

käytettäviä ravintoloita ja kauppiaita, samoin kuin lähettikumppanit hyötyvät Woltin alustaa käyttävistä ravintoloista ja kauppiaista. Myös loppuasiakkaat hyötyvät Woltin alustan ja lähettien kuljetuspalvelun mahdollistamasta laajemmasta ravintolatarjonnasta voidessaan tehdä tilauksia ravintoloista, joilla ei ole omaa kuljetuspalvelua.

Woltin kehittämässä alustassa Wolt alustan kehittäjänä ja ylläpitäjänä, ravintolat ja kauppiat tuotteiden tarjoajina sekä lähettikumppanit kuljetuspalveluiden tarjoajina hyötyvät kukin Woltin digitaalisesta alustasta, kuten myös alustan ja kunkin alustaa käyttävän osapuolen toiminnasta seuraavasti:

1. Wolt saa palkkion ravintoloiden/kauppioiden tuotteiden ja lähettipalveluiden markkinoinnista, helppokäyttöisen tilaus- ja rahaliikennekanavan kehittämisestä ja ylläpidosta sekä reaaliaikaisen tuen tarjoamisesta alustan käyttäjille.
2. Ravintola/kauppias saa palkkion ruoka-annosten valmistamisesta ja myymisestä tai muiden tuotteiden tarjoamisesta ja myymisestä loppuasiakkaan tilauksen mukaisesti. Ilman lähettien kuljetussuoritusta tilaus jäisi varsin suurella todennäköisyydellä tekemättä. Omien lähettien käyttäminen ei usein ole ravintolakumppaneille mahdollinen tai liiketaloudellisesti tarkoituksenmukainen ratkaisu, ja etenkin ravintolat pystyvät houkuttelemaan Woltin tarjoaman alustan avulla merkittävästi enemmän asiakkaita kuin ilman alustan olemassaoloa. Tämän lisäksi ne saavat alustan avulla itselleen näkyvyyttä. Lähettien toiminta ja toimintatavat vaikuttavat myös osaltaan välittömästi ravintoloiden liiketoiminnallisiin ratkaisuihin (ks. Liite 16).
3. Lähettikumppani saa palkkion kuljetustoimeksiantojen suorittamisesta (ks. ansion muodostumisesta kappaleessa 5.1.5).

Lähettikumppaneiden kuljetuspalvelua ei siten tehdä ainoastaan Woltin hyväksi tai lukuun. Jos Wolt olisi ainoa, joka hyötyisi lähettien tekemästä työstä, myös yrittäjän riski olisi ainoastaan Woltilla. Näin ei ole, vaan palveluiden kysynnän väheneminen heijastuu suoraan paitsi Woltiin, myös ravintoloiden/kauppioiden myyntiin ja lähettikumppanien laskutukseen (ks. yrittäjän riskistä kappale 5.1.4).

Eri osapuolten keskinäistä asemaa sopimusketjussa arvioitaessa on vielä huomattava, että ravintolat ja muut kauppiat voivat harjoittaa tavanomaista liiketoimintaansa ilman Woltin tarjoamaa alustaa, eivätkä ne tarvitse alustaa toimiakseen. Lähetit voivat myös halutessaan tarjota kuljetuspalveluitaan muillekin asiakasyrityksille kuin Woltille. Wolt sen sijaan ei voi toimia ilman ravintoloita/kauppiaita tai lähettejä, jotka kaikki ovat keskeisiä Woltin palvelun toiminnalle.

4.3 Työn tekeminen vastiketta vastaan

Lähettien tekemä kuljetustyö suoritetaan vastiketta vastaan, sillä lähettikumppanille maksetaan kuljetuspalkkio suoritetuista kuljetuksista. Kyseinen tunnusmerkki ei kuitenkaan erota työsuhdetta yrittäjyydestä, sillä molempia tehdään lähtökohtaisesti vastiketta vastaan päinvastoin kuin esimerkiksi vapaaehtoistyötä.

Palkkio maksetaan lähettikumppaneille palvelusopimuksen mukaisesti ainoastaan toteutetuista kuljetustoimeksiannoista, joita lähetti vapaan valintansa mukaan päättää tehdä. Palkkiomalli poikkeaa tavanomaisesta työsuhteesta, jossa vastiketta maksetaan pääsääntöisesti käytetyn ajan perusteella työnantajan käytettävissä olemisesta. Woltin palkkiomalli, jossa palkkio maksetaan tuotteen toimittamisesta loppuasiakkaalle, on tavanomainen yrittäjäsuhteelle. Kuljetuspalkkiota käsitellään lisää alla kappaleessa 5.1.5.

4.4 Työn suorittajan velvollisuus suorittaa työ henkilökohtaisesti

Työsuhteisessa työssä työn tekeminen henkilökohtaisesti on vahva pääsääntö ja sijaisten käyttäminen on käytännössä erittäin poikkeuksellista. Vaikka työopimuslain 1 luvun 8 §:n mukaan on teoriassa mahdollista, että työntekijä voisi järjestää itselleen sijaisen, näin ei käytännössä menetellä.

Woltin ja lähettikumppanien palvelusopimuksen mukaan lähettikumppaneilla on oikeus käyttää sijaista tai alihankkijaa, mikä tukee tulkintaa yrittäjäsuhteesta (ks. Liite 1). Lähettikumppanin sijaisen käyttö ei edellytä Woltin varsinaista suostumusta tai hyväksyntää, ja lähettikumppanilla on lähtökohtaisesti oikeus käyttää sijaista aina halutessaan. Koska Woltin on lakisääteisten ja tilaajavastuuvuolteidensa täyttämiseksi varmistettava, että sen alustan kautta kuljetuksia tekevät lähetit (ja näiden käyttämät sijaiset tai alihankkijat) ovat sitoutuneet muun muassa soveltuvaan elintarvike- ja tietosuojalainsäädäntöön, sijaisen käyttämiseen liittyvä prosessi on käytävä Woltin kanssa etukäteen läpi ennen sijaisten käytön aloittamista. Prosessin tarkoitus on varmistaa kuljetustoimeksiantojen hoitamiseen liittyvät velvoitteet, samoin kuin informoida lähettikumppania tämän sopimusvelvoitteista sijaisen käyttötilanteissa.

Woltin voimassa oleva, keväällä 2021 päivitetty ja tarkennettu sijaisten ja alihankkijoiden käyttämistä koskeva prosessi on yksinkertainen. Prosessi käynnistyy siten, että lähettikumppani ilmoittaa Woltille halustaan käyttää sijaista ja ilmoittaa Woltille sijaisen/sijaisten yhteystiedot. Wolt pyytää tämän jälkeen sijaista/sijaisia täyttämään tietonsa (mm. mahdolliset ajokorttia ja työskentelyoikeutta koskevat tiedot) sähköiseen järjestelmään. Kun Wolt on varmistanut vastuiden jakautumisen ja tarvittavien lupien olemassaolon, lähettikumppani voi käyttää sijaista vapaasti aina halutessaan Woltia kuulematta tai sille ilmoittamatta.

Sen edellyttäminen, että sijaisen/alihankkijan käyttäminen käydään etukäteen sopijakumppanin kanssa läpi, on tavanomainen käytäntö erityisesti, kun sopimusosapuolten on sitouduttava noudattamaan sopimuskumppaninsa lakiin tai viranomaismääräyksiin perustuvia toimintaohjeita. Woltin on kyettävä varmistamaan, että sen alustan kautta kuljetuksia tekevät lähetit ovat muun muassa sitoutuneet elintarvike- ja tietosuojalainsäädäntöön. Tämä varmistetaan Woltin ja lähettikumppanin välisellä palvelusopimuksella (Liite 1; ks. esim. TN 1458-14, jossa viranomaisten antamien ohjeiden noudattamisen ei katsottu ratkaisevan työsuhteen muodostumista).

Wolt on Ruokaviraston valvonnan alaisena elintarvikealan toimijana velvollinen laatimaan omavalvontasuunnitelman (ks. Liite 17). Ruokaviraston edellyttämän omavalvontasuunnitelman mukaan ruokalähetyksissä on käytettävä lämpölaukkuja ja ruoka on toimitettava tunnin sisällä valmistuksesta. Elintarviketarkastaja on edellyttänyt nimenomaisesti Woltin huolehtivan siitä, että sen sopimuskumppaneina toimivat

lähettikumppanit noudattavat Woltin omavalvontasuunnitelmaa. Wolt on viranomaisen ohjeistuksen mukaisesti velvollinen varmistumaan siitä, että sen sopimuskumppanit ja myös mahdolliset sijaiset ja alihankkijat osaavat toimia omavalvontasuunnitelman edellyttämällä tavalla.

Samoin Woltin on varmistuttava asianmukaisesti asiakkaidensa tietosuojasta, sillä sovellusta käyttävät lähetit saavat sovelluksen välityksellä käyttöönsä asiakastietoja. Wolt on tehnyt jokaisen lähetin kanssa EU:n tietosuoja-asetuksen (28 art.) henkilötietojen käsittelyä koskevan sopimuksen, ja jokainen lähetti on suhteessa Woltiin organisaation ulkopuolinen henkilötietojen käsittelijä (ks. Liite 1). Tietosuojasääntely edellyttää, että Wolt saa tiedon mahdollisesta sijaisesta tai alihankkijasta, jotta se pystyy huolehtimaan tietosuojasta asianmukaisella tavalla.

4.5 Työn tekeminen johdon ja valvonnan alaisena (ns. direktio-oikeus)

Työnantajan työnjohto- ja valvontaoikeus on käytännössä tärkein työsuhteen tunnusmerkeistä, kun tehdään rajanvetoa yrittäjätyön ja työsuhteen välillä. Jotta sopimussuhde voitaisiin katsoa työsuhteeksi, työnantajalla on oltava oikeus johtaa ja valvoa työntekijän työtä, antaa ohjeita ja käskyjä työajasta, -paikasta ja työn suorittamisesta.

Työnjohto- ja valvontaoikeuden olemassaoloa arvioitaessa on ensisijaisesti otettava huomioon osapuolten välisen sopimuksen sisältö. Woltin ja lähettikumppanien välinen palvelusopimus (Liite 1) ei miltään osiltaan viittaa siihen, että Woltin ja lähettien välillä olisi työsuhdemaista johtoa tai valvontaa. Sopimuksen mukaan läheteillä ei ole työntekovelvoitetta suhteessa Woltiin. Woltilla ei ole sopimuksen perusteella oikeutta velvoittaa lähettikumppaneita suorittamaan kuljetustehtäviä eikä Wolt voi päättää tai määrätä lähettiä olemaan tiettyinä aikoina käytettävissä kuljetustoimeksiantoja varten tai ottamaan kuljetustoimeksiantoja vastaan.

Sopimussuhteen luonteen arvioinnissa sopimusasiakirjalla on merkitystä siinä laajuudessa, jossa se vastaa tosiasiallisia olosuhteita. Minkään viranomaisprosessin yhteydessä Woltin olemassaolon aikana, mukaan lukien työneuvoston Woltia koskeva lausunto (TN 1481-20), ei ole esitetty, että Woltin ja lähettien välillä noudatettu käytäntö eroaisi palvelusopimuksissa sovitusta.

Woltin kanssa toimivat lähettikumppanit voivat päättää täysin itsenäisesti, milloin työskentelevät ja kuinka kauan he työskentelevät (toisin kuin taksikuljettajia koskevassa tapauksessa TN 1428-08, jossa katsottiin olevan kysymys työsuhteisesta työstä). Lähettien ja Woltin välillä ei ole sovittu työajan tai kuljetustoimeksiantojen enimmäis- tai vähimmäismääriä eikä Wolt ole asettanut tällaisia edellytyksiä muutoinkaan. Wolt ei myöskään voi vaatia lähettejä työskentelemään tietyssä paikassa tai tietynä ajankohtana taikka edellyttää heitä ottamaan yksittäisiä kuljetuksia vastaan. Lähetti voi halutessaan pysyä täysin passiivisena tai päättää suorittaa ainoastaan yhden kuljetustoimeksiannon, ja joko kirjautua ulos alustalta tai jäädä alustalle ilman aikomustakaan kuljetusten suorittamiseen.

Woltilla ei ole palvelusopimustensa nojalla oikeutta tai mahdollisuutta valvoa tai ohjata kenenkään sopimuskumppaninsa toimintaa, ei lähettikumppaneiden, kuten ei myöskään Woltin muiden sopimuskumppaneiden eli ravintoloiden tai kauppiaiden

toimintaa. Lähetti voi kirjautua Woltin ylläpitämälle alustalle halutessaan milloin tahansa ja päättää, ottaako hän kuljetustoimeksiantoja vastaan. Samaa toimintatapaa noudatetaan myös suhteessa Woltin kumppaneina toimiviin ravintoloihin ja kauppiaisiin, jotka voivat sulkea sovelluksen milloin tahansa, kun eivät halua vastaanottaa tilauksia.

Työnjohto-oikeuden puuttumisen seurauksena Wolt ei esimerkiksi pysty varmistamaan, että tiettyinä ajankohtana sen alustalla olisi riittävä määrä lähettikumppaneita vastaamassa loppuasiakkaiden, ravintoloiden ja kauppiaiden tarpeisiin. Tämän seurauksena Wolt on joutunut rajoittamaan ja toisinaan väliaikaisesti kokonaan estämään asiakkaita tekemästä uusia tilauksia alueellisesti, jotta tilausten määrä suhteessa alustalle kirjautuneisiin lähetteihin ei kasvaisi sellaiseksi, että asiakkaat joutuisivat odottamaan esimerkiksi lounastilaustaan useita tunteja tai jotta omavalvontasuunnitelmassa määrätty tunnin kuljetusaika ei ylittyisi. Esimerkiksi vuonna 2020 kuljetukset jouduttiin sulkemaan lähettivajeen vuoksi Suomessa yhteensä 1.281 tunnin ajaksi ja asiakkaiden mahdollisuus tilaamiseen jouduttiin rajaamaan vain läheisimpiin ravintoloihin 14.389 tunnin ajaksi (ks. Liite 18). Koska Woltilla ei ole direktio-oikeutta lähetteihin, kuten sillä ei ole vastaavaa määräysvaltaa suhteessa ravintoloihin ja kauppiaisiin, Wolt ei pysty myöskään varmistamaan, että tiettyinä ajankohtana sen alustalla olisi riittävä määrä ravintoloita/kauppiaita.

Työnjohto-oikeuden puutteesta seuraa Woltille myös liikevaihdon menetyksiä. Jos lähetit olisivat työsuhteessa, Woltilla olisi mahdollisuus määrätä kuhunkin kaupunkiin kulloinkin tarvittava määrä lähettejä. Nykyisessä mallissa Woltin ainoa keino kannustaa lähettejä hoitamaan kuljetustoimeksiantoja esimerkiksi tiettyinä kiireisenä ajankohtana tai esimerkiksi poikkeuksellisen huonon sään aikana on houkutella lähettejä tai käyttää korotettua palkkiota ja ylimääräisiä palkkioelementtejä (ks. Liitteet 19–21).

Työsuhteessa ei ole myöskään tavanomaista, että työntekijä voi kieltäytyä työstä tai työtehtävästä. Etenkin läheteillä oleva vapaa kieltäytymisoikeus tarjotusta toimeksiannosta ja oikeus vapaasti jopa keskeyttää jo aloitettu kuljetustoimeksianto viittaa yrittäjäsuhteeseen. Toisin kuin työntekijöillä, läheteillä ei myöskään ole esimerkiksi mitään tehokkuuteen liittyviä tulostavoitteita, joiden toteutumista seurattaisiin.

Wolt ei myöskään anna läheteille työsuhteelle ominaisia työtä koskevia määräyksiä (toisin kuin tapauksessa TN 1458-14). Ohjeistus asiakkaalle luovutettavan ravintola-annoksen kuljetuksen enimmäiskeston osalta liittyy Ruokaviraston edellyttämään omavalvontasuunnitelmaan (ks. kappale 4.4; ks. näiltä osin myös EUT C 692/19 kohdat 12 ja 42, jossa EUT toteaa muun ohella, että kuljetustyössä tietyt aikamäärät kuuluvat jo keskeisesti kuljetustoimeksiantopalvelun luonteeseen, eikä työn luonteeseen liittyville aikamääreille annettu ratkaisevaa merkitystä oikeudellisessa arvioissa). Tällä ohjeistuksella Wolt täyttää viranomaisten määräämät velvollisuudet elintarviketurvallisuuteen ja ruuan säilymiseen liittyen (ks. Liite 17; ks. TN 1458-14).

Lähettikumppaneiden toimintaa arvioitaessa voidaan käyttää vertailukohtana esimerkiksi verkostomarkkinoijina toimivia yrittäjiä tai franchising-yrittäjiä. Franchising-yrittäjien voidaan katsoa olevan yritystoiminnassaan henkilökohtaisesti monin tavoin lähettejä sidotumpia ja jopa varsin alisteisessa ja epäitsenäisessä asemassa taustalla toimivaan franchise-ketjuun ja sen antamiin yksityiskohtaisiin määräyksiin, tuotteiden

tai palveluiden hinnoittelusääntöihin ja muihin ohjeisiin nähden, mistä huolimatta franchising-yrittäjinä toimivia henkilöitä on pidetty vakiintuneesti yrittäjinä, ei työsuhteisina (ks. Mattila, Wathén, Tommila, Rinkinen, Franchising-käsikirja 1998 s. 70–75, 158–159).

Vaikka työnjohto- ja valvontaoikeus -tunnusmerkki on keskeinen, ei senkään täytyminen ilman muuta osoittaisi työsuhteen olemassaoloa. Esimerkiksi takan muuraamisen tilannut asiakas saattaa antaa muurarille yksityiskohtaisiakin ohjeita työn suorittamiseen, työaikoihin ja lopputulokseen liittyen ja asiakas myös usein valvoo tarkasti työn suorittamista, ajankohtaa, etenemistä ja lopputulosta. Samalla tavalla parturi-yrittäjän tuolissa istuva asiakas voi valvoa sovitun työsuorituksen suorittamista koko suorituksen ajan ja puuttua parturin suoritukseen välittömästi ohjeita antaen haluamansa lopputuloksen saavuttamiseksi. Vaikka ohjeistus ja valvonta ovat tämän kaltaisessa työssä ilmeistä, on selvää, että muurari tai parturi eivät ole palvelun tilaajan työntekijöitä.

4.5.1 Wolt ei käytä työnjohto-oikeutta alustansa välityksellä

Wolt ei käytä työnjohto-oikeutta lähetteihin myöskään digitaalisen alustansa välityksellä. Woltin tukipalvelu toimii niin ravintoloiden, kauppiaiden, loppuasiakkaiden kuin lähettienkin tukena ainoastaan järjestelmän toiminnan varmistamiseksi. Wolt varmistaa alustansa välityksellä ainoastaan alihankkijana toimivan lähetin työn lopputuloksen eli sen, että loppuasiakas vastaanottaa tilauksensa sovitulla tavalla. Samalla tavoin Wolt varmistaa, että ravintolat valmistavat asiakkaan tilaamat annokset. Woltin näkyvyys rajoittuu ainoastaan asioihin, jotka ovat välttämättömiä alustan ylläpitämiseksi ja tilausten sekä rahaliikenteen välittämiseksi osapuolten välillä ja seuraa lähettikumppanin sijaintia vain, koska se on välttämätöntä paikkaan sidottujen tilausten välittämiseksi lähetille ja alustan tarjoaman palvelun varmistamiseksi elintarviketurvallisuuden kannalta. Jos sijaintia ei voisi seurata, Woltin kaltaista modernia teknistä palvelua ei ylipäänsä voisi olla olemassa.

Woltin tapauksessa lähettien suorituksia ei myöskään arvoteta keskenään esimerkiksi algoritmin välityksellä kuljetusnopeuden tai muiden vastaavien kriteereiden perusteella, eivätkä aiemmat työsuoritukset, lähetin nopeus tai esimerkiksi aiemmat kieltäytymiset toimeksiannoista vaikuta siihen, mitä tai miten paljon toimeksiantoja lähetille tarjotaan (vrt. toisen alan toimijan toimintamalli TN 1482-20).

Kuten luvussa 3.2 on mainittu, alustatalousyrietykset ovat keskenään erilaisia. Useita muita kansainvälisesti tunnettuja alustatalouden yrityksiä on arvosteltu työn johtamisesta siten, että alustan välityksellä työtä suorittavia henkilöitä arvotetaan algoritmisesti keskenään, heidät asetetaan keskenään erilaisiin kategorioihin, jotka vaikuttavat mahdollisuuksiin saada alustan kautta toimeksiantoja, ja toimeksiannoista kieltäytymisestä aiheutuu kielteisiä seuraamuksia. Wolt on sen sijaan tehnyt päätöksen, ettei se kehitä eikä ota käyttöön kuvattua kaltaista algoritmista valvontaa tai työsuoritusten laatuun tai toimeksiantojen hylkäämiseen liittyviä seuraamuksia.

Woltin alusta tarjoaa erilaisten kategorioiden sijaan kaikille läheteille tasapuolisesti kuljetustoimeksiantoja, joita kukin lähetti pystyy omalta kannaltaan tarkoituksenmukaisesti suorittamaan. Alusta huomioi lähetin sijainnin ja kulkuvälineen, koska lähetti ei voi esimerkiksi ottaa vastaan yksittäistä kuljetustehtävää kaupungin

toisella laidalla – siirtymiin kuluisi liian paljon aikaa. Samoin alusta huomioi kulkuvälineen esimerkiksi suurikokoisten tilausten osalta. Kuvattu toiminnallisuus on alustan ja koko palvelun olemassaolon edellytys, mitä ilman lähetit eivät voisi ylipäänsä hoitaa kuljetustoimeksiantoja. Kyseisen kaltaisten teknisten toiminnallisuuksien olemassaolo ei kuitenkaan osoita, että Woltin alusta johtaisi tai valvoisi lähettien varsinaista työsuoritusta tai työn tekemisen tapaa tavalla, jota lainsäätäjät on tarkoittanut työsuhteen tunnusmerkkejä laatiessaan. Muunlainen tulkinta johtaisi käytännössä siihen, ettei alustavälitteistä suorittavaa, paikkaan sidottua työtä voisi Suomessa tehdä yrittäjäsuhteessa. Jos teknisen alustan käyttäminen tulkittaisiin itsessään automaattisesti työsuhteen tunnusmerkiksi, tilanne olisi kyseenalainen myös monien muiden vastaavan kaltaisten alustayritysten, kuten esimerkiksi Taksi Helsingin alustaa käyttävien taksiyrittäjien, kannalta.

4.5.2 Woltilla ei ole tosiasiaa mahdollisuutta direktioon

Työneuvosto on Woltia koskevassa lausunnossa (TN 1481-20) katsonut, että direktiotunnusmerkki täyttyy, jos työsuorituksen vastaanottava sopijapuoli voi niin päättäessään ryhtyä konkreettisiin johto- ja valvontatoimiin. Työn suorittajalla olisi tällöin oltava työtä koskevissa asioissa siten epäitsenäinen asema, että tämä on velvollinen noudattamaan toisen sopijapuolen antamia ohjeita ja määräyksiä. Työsuhteen ja siihen liittyvän työnjohto-oikeuden olemassaolo edellyttää siten kääntäen myös sitä, että toisella sopijakumppanilla on velvollisuus noudattaa mahdollisia työnjohdollisia määräyksiä ja että niiden noudattamatta jättämisestä voisi aiheutua työnjohdollisia seuraamuksia.

Woltin ja lähettien välisessä palvelusopimuksessa ei ole ehtoja, joiden perusteella Wolt voisi antaa läheteille näitä velvoittavia ohjeita tai määräyksiä (ks. Liite 1). Vaikka Wolt tästä huolimatta antaisi läheteille määräyksiä tai ohjeita, ei lähettikumppaneilla olisi velvollisuutta noudattaa niitä eikä noudattamatta jättämisellä olisi seuraamuksia. Kuten yllä on kuvattu, Woltilla ei käytännössä ole esimerkiksi mitään muita konkreettisia keinoja saada lähetejä hoitamaan kuljetustoimeksiantoja haastavina ajankohtina viestinnän lisäksi kuin käyttää korotettua palkkiota tai ylimääräisiä palkkioelementtejä (ks. Liite 20, 21).

Työnjohto-oikeuskriteerin täytyminen edellyttää, että johtoon ja valvontaan on tosiasiallinen mahdollisuus. Ainoa hetki, jolloin Woltilla olisi edes periaatteen tasolla mahdollisuus käyttää työnjohto- ja valvontaoikeutta suhteessa läheteihin, on kunkin yksittäisen kuljetustoimeksiannon aikana eli tilauksen noutamisen ja tilauksen luovuttamisen välisenä aikana. Koska lähetillä on lisäksi milloin tahansa mahdollisuus kuljetustoimeksiannon aikana luopua toimeksiannosta, käytännössä direktio-oikeutta tai edes mahdollisuutta siihen ei ole. Kun lisäksi otetaan huomioon, että Woltin asiakaspalvelijoiden tehtävänä on kerrallaan tukea satoja tai tuhansia ravintoloita/kauppiaita, tuhansia kymmeniätuhansia loppuasiakkaita ja satoja tai tuhansia lähetejä mahdollisissa ongelmatilanteissa, on ilmeistä, ettei Woltin henkilökunnan ole käytännössä mahdollisuutta valvoa tai ohjata lähettien työtä. Tämä ei myöskään ole asiakaspalvelijoiden työtä.

4.5.3 Lähettikumppaneiden työtä ei voida verrata nollatuntisopimuksiin

Työneuvoston lausunnossa (TN 1481-20) Woltin lähettikumppaneiden sopimus on rinnastettu tarvittaessa työhön kutsuttavan työntekijän (ns. nollatuntisopimus) tai vaihtelevan työajan työsopimukseen. Käytännössä Woltin ja lähettien välisen sopimussuhteen toiminta ja ennen kaikkea lähettien toimintaan liittyvä laaja vapaus poikkeaa ratkaisevasti tarvittaessa työhön kutsuttavan työntekijän tai vaihtelevan työajankin työsopimuksista, vaikka lähettikumppanien mahdollisuudella itsenäisesti päättää työaikansa voi olla joitain ulkoisia yhtäläisyyksiä kyseisten työsuhdemuotojen kanssa.

Lähettikumppanit kirjautuvat alustalle vapaasti milloin haluavat ilman Woltin aloitetta ja tarvitsematta ilmoittaa suunnitelmastaan Woltille etukäteen. Lähettikumppaneiden vapaus kirjautua alustalle ilman Woltin pyyntöä silloin, kun he itse haluavat, eroaa merkittävästi tyyppillisestä tavasta järjestää esimerkiksi nollatuntisopimuksilla työskentelevien työntekijöiden työ.

Riippumatta siitä työskenteleekö työntekijä vaihtelevalla työajalla vai nollatuntisopimuksella, työsuhteessa työnantaja tarjoaa työtä työntekijälle työnantajan liiketoiminnan tarpeiden perusteella. Tällainen tarjous sisältää yksiselitteisen pyynnön tehdä työtä tietyinä ajanjaksona ja kellonaikana, ja työnantaja tarjoaa aktiivisesti työvuoroja työntekijöille silloin, kun työtä on tarjolla. Woltin laajaan valinnanvapauteen ja työntekijän omaan aloitteellisuuteen ja aktiivisuuteen perustuva järjestely ei ole tyyppillinen työsuhteelle, jossa työnantaja määrittää muun muassa sen, kuinka paljon ja milloin, missä ja miten työtä tehdään.

Lähettikumppanilla on myös mahdollisuus kieltäytyä kuljetustehtävistä tai pysytellä valintansa mukaan passiivisena silloinkin, kun on kirjautuneena alustalle. Tyyppillinen syy olla ottamatta yksittäistä kuljetustehtävää vastaan on esimerkiksi se, että lähetin mielestä hänen sijainnistaan on liian pitkä etäisyys ravintolaan, josta tilaus tulisi noutaa (ks. Liite 22). Lähetillä on myös oikeus milloin tahansa keskeyttää jo hyväksymänsä kuljetustehtävä. Tarvittaessa työhön kutsuttavilla tai nollatuntisopimuksella työskentelevillä työntekijöillä ei lähtökohtaisesti ole mahdollisuutta kieltäytyä jo sovituista työvuoroista, saati yksittäisistä työtehtävistä.

Woltin tapa järjestää toimintansa ei ylipäänsä olisi toteutettavissa työsuhteisena työnä työläinsäädännön puitteissa. Suomen voimassa olevassa työläinsäädännössä ei ole olemassa sellaista työsuhteen mallia, johon kuvattu laajaan yrittäjävapauteen perustuva toimintamalli sopisi. Mikään työsuhteen muoto ei, ei edes niin sanotut vapaimmat muodot kuten vaihtelevan työajan tai nollatuntisopimuksen malli, mahdollistaisi vastaavanlaista vapautta. Lainsäätäjällä on päinvastoin ollut pyrkimys rajoittaa ja vähentää nollatuntisopimusten käyttöä sekä ohjata niitä niin sanotun tyyppillisen työsuhteen suuntaan. Siksi on ristiriitaista tulkita, että lähettien työ olisi vain uusi, vielä joustavampi versio nollatuntisopimustyöstä, kun se voidaan huomattavasti luonnollisemmin määritellä yrittäjyydeksi.

4.5.4 Ennalta varattavia tunteja koskenut erillinen järjestelmä

Woltilla on ollut aiemmin käytössä yllä kuvatun pääasiallisen toimintamallinsa ohella erillinen ennalta varattavia kuljetustunteja koskeva järjestelmä. Kyseinen järjestelmä ei

ole ollut laajamittaisessa käytössä, vaan valtaosa (90 %) kaikista kuljetuksista on tehty ilman ennalta varattavia tunteja; kyseiseen järjestelmään liittyneiden vähimmäiskorvausten osuus kaikista Suomessa maksettavista palkkioista on ollut vain noin 10% (ks. Liite 23). Järjestelmä on sittemmin 1.3.2021 lakkautettu kokonaan tarpeettomana.

Ennalta varattavia tunteja koskeva järjestelmä on aiemminkin toiminut ainoastaan pääasiallisen toimintamallin rinnalla siten, että lähetti on voinut halutessaan ilmoittaa etukäteen aikeistaan kirjautua alustalle tietyinä ajankohtana, jolloin Wolt on taannut, että lähettelle kertyy kyseiseltä ajalta tietynsuuruinen vähimmäiskorvaus. Myös näiden ennalta varattujen tuntien osalta lähettikumppaneille on maksettu palkkio ensisijaisesti tehtyjen kuljetusten perusteella – ei tuntiperusteisesti. Ainoastaan tilanteissa, joissa kuljetuspalkkiot ennalta varatuilta tunneilta ovat alittaneet sovitun vähimmäiskorvauksen lähetin ollessa kirjautuneena alustalle, kuljetuspalkkioiden lisäksi on maksettu kuljetuspalkkioiden ja vähimmäiskorvauksen välinen erotus. Lähetti on myös voinut peruuttaa varaamansa aikaikkunan tai olla kirjautumatta alustalle ennakkoilmoituksestaan huolimatta. Lähettillä on ollut myös oikeus lopettaa kuljetustoimeksiantojen tekeminen ja kirjautua pois alustalta kyseisen aikaikkunan aikana.

Koska Woltin säännönmukaisessa toimintamallissa jokainen lähetti voi halutessaan kirjautua alustalle milloin tahansa, jokaisella lähettillä on ennalta varattavista tunneista riippumatta aina ollut mahdollisuus kirjautua alustalle milloin tahansa – myös ajankohtana, joille on ollut tarjolla ennalta varattavia tunteja. Tämä on ollut mahdollista riippumatta siitä, ovatko ennalta varattavat tunnukset olleet varattuja vai eivät, mikä on yksi konkreettinen esimerkki eroista eri alustayhtiöiden välillä (vrt. TN 1482-20 kuvattu toisen alan toimijan käytäntö, jossa läheteillä ei ole ollut mahdollisuutta vapaasti kirjautua alustalle halutessaan ja toimeksiannot on järjestetty selvästi eri tavalla, ks. myös toimintamallin kuvaus videon kohdassa 2:05 min. <https://vimeo.com/200955808>).

5. Kokonaisarviointi

Työsuhteen yksittäiset tunnusmerkit täytyvät usein riippumatta siitä, tehdäänkö työtä työsuhteessa vai itsenäisenä yrittäjänä. Tämän vuoksi työsuhteen yksittäisten tunnusmerkkien täytyminen ei poissulje yrittäjyyttä. Erityisesti tilanteissa, joissa palvelun suorittajana on yksittäinen henkilö, mistään yksittäisistä työsuhteen tunnusmerkeistä ei ole ratkaisevaa tulkinta-apua tehtäessä rajanvetoa työsuhteessa tai yrittäjänä suoritettun työn välille.

Jos käytännössä toteutuneissa työnteko-olosuhteissa tulee selvästi esille työsuhdetta vastaan ja itsenäisen yrittäjätyön puolesta puhuvia tosiseikkoja, asiassa on tehtävä kokonaisarviointi. Työneuvoston näkemys (TN 1481-20), jonka mukaan työsuhteen yksittäiset tunnusmerkit täytyisivät Woltin tilanteessa niin selvästi, että kokonaisarvioinnille ei ole lainkaan tarvetta, ei vastaa työneuvoston omaa, vakiintuneeksi katsottavaa ja kokonaisarvioinnin merkitystä korostavaa ratkaisukäytäntöä (ks. esim. TN 1413-06 ja TN 1444-11). Se on myös ristiriidassa lain valmistelutöissä, oikeuskäytännössä ja -kirjallisuudessa esitettyjen kannanottojen kanssa (ks. esim. HE 157/2000 vp, s. 57; KKO 2009:65; THO 872/4.4.2005; Tiitinen –

Kröger, Työsopimusoikeus 2012, s. 24–26; Äimälä – Kärkkäinen, Työsopimuslaki 2017, s. 40).

Sen sijaan, että työsuhteen tunnusmerkkien täyttyminen olisi lähettikumppaneiden osalta selvää, lähettien työssä sekä Woltin ja lähettien välisissä sopimuksissa on lukuisia elementtejä, jotka osoittavat kyseessä olevan yrittäjäsuhde. Tämän vuoksi asiassa on tehtävä kokonaisarviointi, jossa on annettava merkitystä myös seikoille, jotka viittaavat yrittäjäsuhteen suuntaan. Yrittäjäsuhdetunnuksia käsitellään alla kappaleessa 5.1.

5.1 Yrittäjyyden tunnusmerkit

Yrittäjänä ja työntekijänä tehtävä työ sisältää useita samankaltaisuuksia, eikä arviota työsuhteen olemassaolosta voida tehdä ainoastaan työsuhteen tunnusmerkistöä tarkastellen. Rajanvetoa tehtäessä on huomioitava yrittäjyydelle tyypilliset tunnusmerkit, jolloin tarkasteltavaksi tulevat muun muassa seuraavat seikat:

1. sopimuksen sisältö ja sopijaosapuolten tarkoitus
2. yrittäjän vapaus
3. työvälineet
4. yrittäjäriski
5. työstä maksettavan korvauksen määrässä huomioitavat eläke- ja tapaturmavakuutusmaksut
6. toimeksiantojen samanaikaisuus
7. sijaisen tai alihankkijan käyttäminen

Työsuhteessa ja yrittäjänä tehtävä työ muuttuu jatkuvasti. On entistä yleisempää, että työtä tehdään yrittäjänä, ja muun muassa myös verottajan tulkinta on vähitellen siirtynyt tähän suuntaan. Woltiin vuonna 2017 suoritetussa verotarkastuksessa, jonka kohteena ovat olleet myös ennakonpidätyskysymykset, ei ole puututtu yhtiön lähettikumppaneita koskevaan toimintatapaan, joka on huomioitu myös verohallinnon ohjeessa "Alustan kautta työskentely" (ks. Liite 3, verottajan ohjeen kohdan "Alustan velvollisuudet" kolmas esimerkki, joka nimenomaisesti käsittelee ruokalähetinä tehtyä yrittäjätyötä). Verohallinto on myös toukokuussa 2021 vahvistanut aiemman tulkintansa Woltin lähettikumppanien yrittäjäsuhde-asetuksesta olevan edelleen voimassa.

Alla yrittäjyyden tunnusmerkkejä käsitellään yksitellen ja arvioiden kunkin tunnusmerkin täyttymistä Woltin ja lähettien välisessä yhteistyössä.

5.1.1 Sopimuksen sisältö ja osapuolten tarkoitus

Woltin ja lähettikumppanien välisen palvelusopimuksen sisältö ja sanamuoto ei anna aihetta tulkinnalle, jonka mukaan kysymys olisi muusta kuin yrittäjien välisestä palvelusopimuksesta (ks. Liite 1). Sekä sopimuksesta että osapuolten noudattamasta

käytännöstä käy selvästi ilmi osapuolten tarkoitus solmia palvelusopimus, ei työsuhdetta.

Jos sopimuksen sisällöllä ja sopijapuolten tarkoituksella ei olisi mitään merkitystä oikeudellisessa arvioissa, oikeussuhteita voitaisiin joutua määrittelemään työsuhhteiksi myös silloin, kun työn suorittaja haluaisi perustellusti ja vakaan harkintansa mukaan nimenomaisesti toimia yrittäjänä (ks. työneuvoston lausunnon 1481-20 eriävä mielipide). Tästä syystä pelkän sopimustunnusmerkin (ks. kappale 4.1) arvioimisen lisäksi huomiota on kiinnitettävä itse sopimuksen yksityiskohtaiseen sisältöön ja osapuolten tarkoitukseen (ks. esim. HE 157/2000 vp s. 57; KKO 2009:65; KKO 2008:99, ETK:n ratkaisu 26.9.2019 nro. 1545112).

Työneuvoston lausunnossa TN 1413-06, joka koski radiologien työsuhteen luonnetta, merkitystä annettiin osapuolten tarkoitukselle ja itse sopimukselle. Työneuvosto on myös lausunnossaan TN 1444-11 koskien freelancer-kääntäjiä antanut painoarvoa osapuolten väliselle sopimukselle ja sen määräyksille sekä osapuolten omalle käsitykselle heidän asemastaan. Lisäksi työneuvosto on lausunnossaan TN 1458-14 arvioinut, että tilanteessa, jossa kirjallista sopimusta ei ollut tehty, osapuolten välille ei voitu katsoa muodostuneen sopimussuhdetta, minkä seurauksena marjankerääjien ei voitu katsoa olevan työsuhhteessa yhtiöön siitäkään huolimatta, että varsin monet muut seikat puhuivat työsuhteen puolesta.

Oikeudellisessa arvioinnissa on oltava lähtökohtana, että sopimusosapuolet voivat päättää tekemänsä sopimuksen sisällöstä, ja jos he myös toimivat tosiasiallisesti sopimuksensa mukaisesti, oikeudellisen arvioinnin on kunnioitettava sopijapuolten tarkoitusta ja tosiasiallista toimintaa. Oikeusjärjestys ei voi sallia ratkaisuja, joissa osapuolten sopimus ja sopimuksen mukainen toiminta muutetaan väkisin sopimussuhteen ulkopuolisen tahon vaatimuksesta joksikin muuksi.

Oikeudellinen arviointi ei myöskään voi olla yksioikoista siten, että esimerkiksi tietynlaista palvelua tuottava yrittäjä taikka suorittavan työn tekijä katsottaisiin aina työntekijäksi viitaten yksinomaan työntekijän suojeluperiaatteeseen. Arvioitaessa työopimuslain 1 luvun 1 §:ssä säädettyä työsuhteen tunnusmerkistöä merkitystä ei voida oikeudellisessa arvioissa myöskään antaa yksistään sille seikalle, onko kyseessä esimerkiksi asiantuntija- vai suorittava työ. Käytännönläheinen, suorittava tai niin sanottu matalapalkkioinen työ ei voi olla ratkaisevana perusteena sille, etteikö lähettien tekemää kuljetustyötä voitaisi tehdä yrittäjänä. Näkemys, jonka mukaan suorittava työ olisi kategorisesti suljettu yrittäjyyden ulkopuolelle, ei perustu lakiin.

Woltin lähettikumppanien koulutustason osalta mainittakoon tässä yhteydessä selvyuden vuoksi, että Woltin lähettikumppaneista valtaosa on korkeakoulutettuja; läheteistä 62 %:lla on Taloustutkimus Oy:n vuonna 2021 tekemän tutkimuksen mukaan tutkinto yliopistosta tai ammattikorkeakoulusta (ks. Liite 9, ks. myös liite 12).

5.1.2 Yrittäjän vapaus

Läheteillä on oikeus päättää työn suoritustavasta ja organisoinnista. Lähettikumppani voi tarjota palveluitaan Woltille juuri silloin, kun se läheteille itselleen sopii, mikä on tyyppillistä nimenomaan yrittäjäsuhteelle. Woltin lähettinä toimimisen laaja-alainen

vapaus mahdollistaa lähettinä toimimisen hyvin erilaisissa olosuhteissa ja elämäntilanteissa ja myös erilaisista syistä (ks. Liitteet 9–14).

Woltin lähettikumppanit voivat järjestää työnsä täysin vapaasti henkilökohtaisen tilanteensa mukaisesti. He voivat halutessaan työskennellä vain toisinaan sivutoimisesti esimerkiksi toisen ammattinsa, päivätyönsä, muun yritystoimintansa tai opintojen sallimissa puitteissa (ks. esim. Liite 9, 12). Osa läheteistä hoitaa kuljetustoimeksiantoja vapaa-aikanaan esimerkiksi kuntoilumielessä (ks. Liite 13). Lähetit voivat myös vapaasti ja ilman erillistä ilmoitusta pitää kuljetustehtävistään pitkiäkin ajanjaksoja taukoa ja jatkaa toimeksiantojen tekemistä heille sopivana ajankohtana myöhemmin (ks. Liite 24). Työsuhteisessa työssä työnantaja sen sijaan määrää milloin, missä, mitä, miten ja miten paljon työtä tehdään eikä työntekijä voi täysin vapaasti omista tarkoituseristään käsin valita, milloin on työssä tai milloin ja minkä pituisia vapaita pitää.

Lähetit eivät ole velvollisia hyväksymään ehdotettuja kuljetustoimeksiantoja edes silloin, kun he ovat kirjautuneina alustalle. Tämä kuvastaa yrittäjän vapautta, joka ei ole tyypillinen työsuhteelle. Lähetti voi myös päättää milloin tahansa kirjautua ulos alustalta ja hänellä on oikeus myös luopua kuljetustoimeksiannosta jopa sen vastaanotettuaan (ks. Liite 25, josta ilmenee, että esimerkiksi huhtikuussa 2021 37 % yhteydenotoista Woltin tukitoimintoihin koski kuljetustoimeksiannoista luopumista). Lähettikumppanit käyttävät kieltäytymis/luopumisoikeuttaan runsaasti, ja Wolt saa kuukausittain kymmeniätuhansia kieltäytymis/luopumisilmoituksia moninaisista syistä. Luopumisella ei ole läheteille minkäänlaisia "työnjohdollisia" seurauksia. Siitä ei rangaista, eikä se vaikuta esimerkiksi lähettien mahdollisuuksiin tehdä seuraavia toimeksiantoja.

Läheteillä on oikeus kieltäytyä kuljetustoimeksiannoista mistä tahansa syystä. Ainoa seuraamus kieltäytymisestä on se, että lähetti ei luonnollisesti ansaitse aloittamastaan, mutta sittemmin luopumastaan toimeksiannosta kuljetuspalkkiota, koska palkkio maksetaan loppuasiakkaalle toimitetusta kuljetuksesta. Tämä puhuu yrittäjäsuhteen puolesta siinäkin mielessä, että työsuhteessa palkkaa maksetaan tyypillisesti työtehtävään käytetyn ajan mukaan siitä riippumatta, saako työntekijä aikaan työnantajan toivoman lopputuloksen, kun taas yrittäjäsuhhteessa, kuten Wolt-lähetien kohdalla, palkkio maksetaan nimenomaan lopputuloksesta. Tavanomaisia syitä Woltin alustan tarjoamasta kuljetustoimeksiannosta kieltäytymiselle ovat esimerkiksi liian pitkä etäisyys, liian painava tai vaikeasti kuljetettava tuote tai haasteet kohdeosoitteessa, kuten hissien tai parkkipaikkojen puute (ks. Liite 22). Lähetien vapautta valita toimeksiantonsa korostaa myös se, että lähetit voivat valintansa mukaan poissulkea esimerkiksi tiettyjä kuljetustoimeksiantotyyppisiä kokonaan. Myös nämä seikat kuvaavat yrittäjän vapautta, joka ei ole tyypillistä työsuhteessa, jossa työnantaja määrää tehtävät työt.

Lähetti voi edellä mainittujen seikkojen, kuten etäisyyden ja tuotteen laadun, lisäksi myös valita reittinsä, kuljetusten määrän ja käyttämänsä kuljetusvälineen sekä muut varusteensa itsenäisesti. Lähetit päättävät, missä päin valitsemaansa kaupunkia/aluetta he kirjautuvat alustalle ja missä he siten haluavat ottaa kuljetustoimeksiantoja vastaan.

Kun kyse on niin sanotusta suorittavasta lähettien työstä, työn käytännönläheinen luonne itsessään asettaa luonnollisesti rajoituksia sille, kuinka vapaata työ voi ylipäänsä olla – tietyn loppuasiakkaan tiettyinä aikoina tietystä ravintolasta tiettyyn osoitteeseen tekemä tilaus on työn suorittajan työoikeudellisesta asemasta riippumatta noudettava

kyseisestä ravintolasta ja vietävä kyseisen loppuasiakkaan osoitteeseen silloin, kun loppuasiakas on toimituksen toivonut tehtäväksi (ks. näiltä osin myös EUT C 692/19 kohdat 12 ja 42).

Kun lähetin työtä tarkastellaan siitä näkökulmasta, missä sen teoreettisen vapauden äärirajat ovat, huomataan, että lähetillä on täysi yrittäjän vapaus käytännössä kaikilla työn suorittamisen osa-alueilla, joilla vapautta on mahdollista olla. Lähetillä on vapaus muun muassa valita kuljetustoimeksiantojen määrä, kuljetusnopeus ja aikataulu. Lähetti valitsee kulkuvälineensä, kuljetusalueensa ja kulkureittinsä. Lähetti myös valitsee mitä älypuhelinia käyttää ja missä vaatetuksessa tekee työnsä. Lähettien omat valinnat toimintansa aktiivisuuden osalta vaikuttavat myös heidän palkkionsa suuruuteen ja lähetit voivatkin kuukauden aikana ylittää useiden tuhansien eurojen suuruisiin palkkioihin (ks. esim. Liite 10, 24, 28). Lisäksi lähetti voi vapaasti päättää, tekeekö hän kuljetustoimeksiantoja oman yrityksen kautta tai esimerkiksi laskutuspalvelun kautta.

5.1.3 Työvälineet

Lähetikumppanit käyttävät kuljetustoimeksiantoja tehdessään omia kulkuvälineitään ja puhelimiaan sekä työvaatteitaan. Lähetti saa käyttää itse valitsemaansa kulkuvälinettä ja halutessaan vaihtaa sitä vapaasti (ks. Liite 26). Työsuhteelle sen sijaan on tyypillistä, että työ suoritetaan työnantajan välineitä hyväksi käyttäen (ks. esim. TN 1428-04, jossa työsuhteiseksi katsottu taksinkuljettaja käytti työssään työnantajan autoa). Työsuhteessa työntekijän oman auton käyttäminen työtehtävien suorittamiseen ilman, että työnantaja maksaisi tästä kilometrikorvausta, on epätyypillistä. Toisaalta työneuvoston tapauksessa TN 1458-14 marjankerääjät käyttivät luonnontuotteiden markkinointia harjoittavan yrityksen autoa ja muita työvälineitä, mutta työsuhdetta ei tästäkään huolimatta katsottu muodostuneen.

Kustannukset työvälineistä koituvat lähettien kannettaviksi. Lähetti kantaa taloudellisen riskin esimerkiksi kulkuneuvon hankinnasta ja maksaa itse kuljetuskalustonsa huoltamisen ja kulkemiseen mahdollisesti tarvittavan polttoaineen. Woltin läheteistä noin 90 % käyttää kuljetustehtävissä autoa (ks. Liite 27). Kolaritilanteessa lähetin autolle tai muulle kulkuneuvolle aiheutuvat vahingot tulevat lähetin korvattaviksi. Tämä ei ole tyypillistä työsuhteelle, jossa työnantaja vastaa työvälineiden hankinnasta ja kantaa niiden hankintaan liittyvän taloudellisen riskin.

Wolt tarjoaa läheteille panttia vastaan mahdollisuutta käyttää kuljetuksissa sellaiset vaatimukset täyttävää lämpölaukkua, jota Ruokavirasto edellyttää Woltilta. Tällaiset lämpölaukut kuuluvat Woltin omavalvontasuunnitelmaan, jonka noudattamista Ruokavirasto valvoo (ks. kappale 4.4). Lähetillä ei ole velvollisuutta käyttää nimenomaan Woltin tarjoamaa lämpölaukkua, kunhan lähetillä on ruoka-annosten kuljettamiseen elintarviketurvallisuuden takaava asianmukainen lämpölaukku (esimerkiksi toiselta alustayhtiöltä hankittu tai itse hankittu).

Lähetit voivat myös halutessaan lainata muita asusteita Woltilta panttia vastaan (ks. Liite 1, Appendix 3). Woltin logolla varustetun vaatetuksen käyttäminen on läheteille vapaaehtoista, eikä lähettien kohtelu poikkea siitä, kuinka Wolt menettelee suhteessa muihin yrittäjäkumppaneihinsa hyvän yhteistoiminnan takaamiseksi. Samalla tavoin esimerkiksi ravintolat voivat halutessaan käyttää tiloissaan Woltin logolla varustettuja mainostarroja. Wolt tarjoaa myös kauppiaskumppaneilleen Wolt-tilausten sujuvaa

käsittelyä varten esimerkiksi tablettitietokoneita ja kuittitulostimia. Elintarvikkeita myyville kaupoille Wolt taas tarjoaa kylmälaatikoita ja -elementtejä, jotta kylmäketjun toimivuudesta voidaan varmistua.

5.1.4 Yrittäjän riski

Yrittäjyyteen kuuluu taloudellinen riski yrittäjätoiminnasta, eli riski menettää pääomaa. Wolt, kauppiat ja lähettikumppanit jakavat yhtäläisesti yrittäjäriskin tilanteissa, joissa kuljetuspalveluiden tarve Woltin alustalla vähenee.

Wolt ei ole sitoutunut tarjoamaan tiettyä määrää toimeksiantoja läheteille, kuten ei myöskään ravintoloille eikä kauppiaille. Woltin ansaitsemat palkkiot ja lähettien saamat korvaukset pienentyisivät tällaisessa tilanteessa samanaikaisesti ja samassa suhteessa. Riski siitä, että lähetin kiinteät kulut, kuten autoon liittyvät ylläpitokustannukset, rasittavat lähettäjiä välittömästi tulojen menetyksestä huolimatta, kuvastaa lähettien yrittäjäriskiä. Lähetistä valtaosa (noin 90 %) käyttää autoa kuljetuksien tekemiseen, joten merkittävän työväliseen käyttämisestä johtuvista kustannuksista aiheutuu läheteille aito yrittäjän riski (ks. Liite 27). Työn korvaaminen laskutukseen perustuen sekä kulujen, vuosiloman ja ylitöiden korvaamattomuus ovat keskeisiä yrittäjätoiminnan aineellisia tunnusmerkkejä.

Yrittäjinä lähetit voivat järjestää työnsä itse parhaaksi katsomallaan tavalla. Lähetit pystyvät valinnoillaan vaikuttamaan tulotasoonsa ja tulotasot myös vaihtelevat eri lähettien välillä merkittävästi, kuten oli tilanne esimerkiksi työneuvoston lausunnossa TN 1413-06 koskien radiologeja (ks. esim. Liite 24).

Lähetit voivat vaikuttaa Woltin alustan kautta muodostuvaan tulotasoonsa esimerkiksi tehostamalla toimintaansa, optimoimalla strategisesti sijaintinsa ja työskentelyajankohtansa, vaihtamalla ajoneuvoa tilanteen mukaan ja yhdistelemällä erilaisia toimeksiantoja, kun esimerkiksi pidemmistä kuljetuksista maksetaan korkeampi korvaus. Lähetin valinta siitä, tekeekö hän töitä esimerkiksi autolla, moottoripyörällä, sähköskootterilla vai polkupyörällä myös vaikuttaa ansiotasoon, sillä valinta vaikuttaa muun muassa toimitusnopeuteen, kustannuksiin ja pysäköintiin, kuten myös työn mielekkyyteen esimerkiksi erilaisissa olosuhteissa (ks. esim. Liite 10, 25, 28). Esimerkiksi Helsingin keskustassa useat lähetit vuokraavat sähköskootterin käyttöönsä ja voivat siten noin 20-30 euron suuruisella kuukausimaksulla käyttää sähköskootteria rajoittamattomasti ja tällä tavoin optimoida ansionmuodostustaan. Lähetit myös tyypillisesti kieltäytyvät kaukana olevista kuljetustoimeksiannoista, koska niiden noutaminen ei siihen kuluvaan ajan tai polttoaineen vuoksi ole lähetin mielestä taloudellisesti riittävän kannattavaa (ks. Liite 22). Tällaiset toimeksiantojen hyväksymiseen, työntekotapaan ja työväliseisiin sekä niiden kuluihin kohdistuvat päätökset ovat tyypillisiä yrittäjyydessä (ks. Liite 8 s. 18).

Vaikka Wolt ehdottaa sopimuksentekovaiheessa samansuuruisia toimeksiantokohtaista korvausta kaikille samalla alueella toimeksiantoja suorittaville lähettikumppaneille, ei tämäkään ole ratkaiseva merkki työsuhteesta (ks. esim. KKO 2009:65; TN 1413-06; TN 1444-11). Ei ole poikkeuksellista, että yrittäjälle tämän työstään saama taloudellinen hyöty on osin ennalta määritetty tai rajoitettu (ks. esim. TN 1413-06 koskien radiologeja ja TN 1444-11 koskien freelancer-kääntäjiä), eikä yritysten välisissä sopimuksissa ole tavatonta, että suuri houkutteleva asiakasyritys kertoo yksipuolisesti alihankkijoilleen,

millä hinnalla se ostaa palveluita. Tällaisessa tilanteessa kukin alihankkija on vapaa joko hyväksymään tai hylkäämään asiakasyrityksen tarjoaman korvauksen, kuten lähetit tekevät Woltin tapauksessa sopimuksen allekirjoitusvaiheessa. Samoin esimerkiksi franchise-ketjut tarjoavat tavanomaisesti franchise-yrittäjille samanlaisia sopimusehtoja, ja kaupalliset ehdot ovat usein samat kaikille yrittäjille, eivätkä franchise-yrittäjät neuvottele käytännössä omaa sopimustaan. Huomionarvoista Woltin tapauksessa on myös, että myöhemmin kukin kuljetustoimeksianto hinnoitellaan sopimuksen mukaisesti erikseen muun muassa sen perusteella, mihin aikaan vuorokaudesta ja viikosta sitä tarjotaan ja minkä pituinen kuljetusmatka on kyseessä. Tällöinkin lähetillä on mahdollisuus vielä erikseen hylätä tai hyväksyä tietyn korvaustason toimeksianto (vrt. myös ETK:n 26.9.2019 antama päätös 1545112).

Lisäksi poikkeavasta lisäkompensaatiosta myös sovitaan toisinaan Woltin ja lähettien kesken erilaisissa tilanteissa, kun on tarve esimerkiksi houkutella lähettejä kuljettamaan kiireisinä ajankohtina, Woltin käynnistäessä toimintaa uudessa kaupungissa tai yksittäisissä erityistilanteissa (ks. Liite 20, 21, 29). Vastaavanlainen lisäkompensaation tarjoaminen olisi työsuhteessa epätavanomaista, sillä työnantaja voi ohjata työntekijää työnjohto-oikeutta käyttämällä.

Woltin on alustan toimivuuden kannalta myös välttämätöntä huolehtia palkkioiden riittävästä kannustavuudesta, jotta riittävän moni on halukas ryhtymään lähettikumpaniksi ja hoitamaan kuljetustoimeksiantoja. Lähettien keskimääräinen palkkiotaso onkin noussut merkittävästi vuosina 2018–2021 (ks. Liite 30).

Yrittäjyyteen sisältyy sen joissain muodoissa myös mahdollisuus rikastumiseen, ja tietyillä aloilla yrittäjillä on usein mahdollisuus korkeampiin tuloihin kuin palkkatyössä. On kuitenkin olemassa myös vakiintuneita pienyrittäjyyden muotoja, kuten esimerkiksi yksin toimivat parturikampaajat, kirjanpitäjät ja taksikuskit, joiden rikastumismahdollisuudet ovat käytännössä huomattavasti pienemmät tai olemattomat verrattuna monen muun toimialan mahdollistamaan ansiotason nostoon. Tästä huolimatta niin sanotut pienyrittäjät katsotaan vakiintuneesti yrittäjiksi, vaikeivat he saavuta vastaavanlaisia tuloja tai rikastu vastaavalla tavalla kuin joillakin toisilla toimialoilla. On usein toimialasidonnainen asia, kuinka suuren taloudellisen hyödyn yritysmuodossa työskentelevä henkilö voi saada verrattuna työsuhteessa tehtävään työhön. Pelkästään se, ettei tietyllä yritystoiminnalla voisi rikastua vastaavissa määrin kuin jollakin toisella toimialalla, ei voi olla oikeudellisesti perusteltu syy rajata tietty toiminta tai toimiala kategorisesti yrittäjyyden ulkopuolelle.

5.1.5 Työstä maksettavan korvauksen määrässä on otettu huomioon eläke- ja tapaturmavakuutusmaksut

Myös lähettien palkkiotason suuruus osoittaa, että muun ohessa yrittäjän eläke-, vakuutus- ja sosiaaliturvamaksut on otettu huomioon kuljetuskorvauksissa.

Lähettikumppanien arvonlisäveroton laskennallinen tuntikorvaus vaihtelee käytännössä 10 ja 25 euron välillä riippuen siitä, milloin lähetti haluaa työskennellä, kuinka paljon kuljetuksille on tällöin kysyntää ja kuinka monta kuljetustoimeksiantoa lähetti päättää ottaa vastaan. Vaihteluväli johtuu muun muassa siitä, että lähetti voi olla alustalla kirjautuneena ottamatta yhtään kuljetustoimeksiantoa vastaan, loppuasiakkaat tekevät eri tunteina eri määrän tilauksia ja lähettejä on eri tunteina erisuuruisia määriä

vastaanottamassa asiakkaiden tekemiä tilauksia, koska kukin lähetti kirjautuu alustalle silloin, kun haluaa.

Jos otetaan huomioon kokonaisuudessaan kaikki aika, jonka lähetti on kirjautuneena alustalle ja joko tekee kuljetuksia, odottaa tarjolle tulevia kuljetuksia tai päättää olla vastaanottamatta tarjottuja kuljetuksia, lähetin suoriteperusteisista palkkioista muodostuva laskennallinen keskituntipalkkio on alkuvuodesta 2021 ollut runsaat 15 euroa (mihin lisätään arvonlisäverovelvollisen lähetin tapauksessa alv) (ks. Liite 30). Jos taas tarkastellaan lähetin aktiivista toimeksiannon suorittamisaikaa eli aikaa kuljetustoimeksiannon hyväksymisen ja kuljetuksen asiakkaalle toimittamisen välillä, lähetin keskimääräinen tuntia kohti laskutettu korvaus on yli 21 euroa, mihin lisätään tarvittaessa arvonlisävero. Läheteille maksettava keskimääräinen palkkio tunnilta on siten lähtökohtaisesti joka tapauksessa korkeampi kuin vastaavan kaltaisten matalapalkkaisten alojen työehtosopimuksissa määritellyt minimipalkat (ks. esim. Medialiiton jakelua koskeva TES s. 18, kiinteistöpalvelualan TES, s. 15–16, ks. Liite 31, 32).

5.1.6 Toimeksiantojen samanaikaisuus

Lähetikumppanit voivat yrittäjinä myös tehdä kuljetustoimeksiantoja tai muuta työtä useammalle asiakasyritykselle tai työsuhteessa yhdelle tai useammalle työnantajalle samanaikaisesti Wolt-kuljetusten kanssa. Wolt ei rajoita lähettien työskentelyä myöskään esimerkiksi Woltin kilpailijoille. Jos lähetti olisi työsuhteessa, tällaisessa kilpailijalle työskentelyssä voisi herkästi olla kyse työsuhtesopimuksen 3 luvun 3 §:ssä tarkoitettua kielletystä kilpailevasta toiminnasta. Käytännössä on myös lähettejä, jotka tekevät yhteistyötä sekä Woltin että sen kanssa kilpailevan toimijan kanssa (ks. Liite 33).

Lähetit voivat halutessaan olla samanaikaisesti kirjautuneena usean asiakasyhtiön alustalle ja tehdä yhden kuljetuksen Woltin alustan kautta ja seuraavan työtehtävän, esimerkiksi henkilökuljetuksen, toisen palveluntarjoajan kautta. Tätä voi tapahtua myös ruuhka- tai sulkuaikoina, jolloin Woltilla on pulaa läheteistä. Tilanteessa, jossa lähetti hyväksyy Woltin kilpailijan tarjoaman kuljetustoimeksiannon, kyseinen lähetti estyy kuljettamasta Woltille tämän toimeksiannon ajaksi, mistä aiheutuu vahinkoa eli myynninmenetystä Woltille ja kauppiaille erityisesti kiireisinä ajankohtina, jolloin läheteistä on pulaa (ks. yllä kappale 4.5).

Sillä seikalla, että lähetit eivät välttämättä pystyisi tekemään työsuorituksia usealle eri toimeksiantajalle täysin samanaikaisesti, ei myöskään ole merkitystä työsuhteen tunnusmerkistön kannalta, sillä kukaan ei pysty olemaan henkilökohtaisesti kahdessa paikassa samaan aikaan, työskenteli hän työsuhteessa tai yrittäjänä. Samalla on huomattava, että samanaikaisten kuljetusten tekeminen kahdelle eri toimeksiantajalle on mahdollista esimerkiksi silloin, kun lähekkäisiin osoitteisiin toimitettavat tilaukset tarjoutuvat läheteille kuljetettavaksi suurin piirtein samaan aikaan samasta ravintolasta tai lähekkäisistä ravintoloista, ja lähetti hyväksyy kummankin toimeksiannon, joista kumpikin tulee tarjolle eri asiakasyrityksen kautta. On siten mahdollista, että lähetti suorittaa kuljetustoimeksiantoja jopa täysin samanaikaisesti sekä Woltin että kilpailijan alustan kautta. Tätä tavanomaisempaa lienee toimeksiantojen välitön perättäisyys, jolloin lähetti tekee esimerkiksi alkuillasta toimeksiantoja ruokalahettinä yhden yrityksen kautta ja loppuillasta henkilökuljetuksia toisen yrityksen kautta.

5.1.7 Sijaisen tai alihankkijan käyttäminen

Lähetkumppani voi halutessaan käyttää sijaista tai alihankkijaa (ks. sijaisen käytöstä kappale 4.4).

6. Työaikalain soveltaminen

Koska lähetkumppanit eivät ole työsuhteessa Woltiin, työaikalaki ei tule sovellettavaksi (TAL 1 §).

Vaikka lähetkumppanit katsottaisiin työntekijöiksi, he eivät joka tapauksessa kuulu työaikalain soveltamisalan piiriin. Työaikalakia ei sovelleta työntekijään, jonka työaika ei ennalta määritellä eikä työajan käyttöä valvota ja joka voi siten itse päättää työajastaan (ns. työaika-autonomia), kun kyse on työstä, joka siihen liittyvien erityispiirteiden vuoksi tehdään sellaisissa oloissa, ettei voida katsoa työnantajan asiaksi valvoa työhön käytetyn ajan järjestelyjä (TAL 2.1 4-kohta).

Lähteillä on täysi vapaus itse päättää työajastaan. Lähetkumppaneiden työaika ei ole ennalta määritelty eikä sitä valvota. He voivat sijoittaa työaikansa täysin vapaasti ja päättää, milloin he haluavat aloittaa tai lopettaa työnsä. Lähteille ei ole asetettu vähimmäis- tai enimmäistyöaikoja. Lähetkumppanit voivat itse päättää olla aloittamatta työntekoa lainkaan ja jopa kieltäytyä ilman seuraamuksia suorittamasta loppuun jo aloitettua kuljetustoimeksiantoa.

Lähetkien työ tapahtuu Woltin toimitilojen ulkopuolella ja on luonteeltaan liikkuvaa. He saavat vapaasti valita mitä kulkuneuvoja tai -reittejä käyttävät. Lähteille maksettava korvaus perustuu suoritettuihin kuljetustoimeksiantoihin eikä se ole sidoksissa työsuoritukseen käytettyyn aikaan. Heillä on täysi autonomia kuljetustoimeksiantojen järjestelyyn eikä ole katsottavissa Woltin asiaksi valvoa siihen käytetyn ajan järjestelyjä. Vaikka Woltin ylläpitämän alustan toimintamalli edellyttää lähetkumppaneiden valitsemien kuljetustoimeksiantojen suorittamista tietyn elintarviketurvallisuuden asettaman aikarajan sisällä, kyse ei ole Woltin vaikutuspiirissä olevasta työajan määrittelystä, vaan kuljetustyön luonteesta johtuvasta seikasta. EUT on 22.4.2020 antamassaan ratkaisussa C 692/19 (kohdat 12 ja 42) katsonut, että kuljetustyössä tietyt aikamääreet kuuluvat keskeisesti kuljetustoimeksiantopalvelun luonteeseen.

Vaikka lähetkumppaneita pidettäisiin työsuhteisina, he kuuluvat työaikalain soveltamisalapoikkeuksen piiriin eikä Wolt ole työn erityispiirteiden ja lähetkumppaneiden työaika-autonomian vuoksi velvollinen seuraamaan heidän työaikaansa eikä pitämään työaikakirjanpitoa tai laatimaan työvuoroluetteloa. Wolt ei myöskään ole velvollinen suorittamaan lähetkumppaneille erillistä korvausta sunnuntaisin suoritetusta työstä.

Wolt Enterprises Oy

Helsingissä, 21. toukokuuta 2021

DocuSigned by:

E76F9DB0A0654A5...

Riikka Tieaho

General Counsel, Wolt Enterprises Oy

Mari Mohsen

Asianajaja, varatuomari Roschier Asianajotoimisto Oy